

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-134>

УДК 331.1

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ЗМІН ТА ЗАГРОЗ

ASPECTS OF FORMING THE SOCIAL AND LABOR POTENTIAL OF THE REGION: INFLUENTIAL FACTORS IN THE CONDITIONS OF INNOVATIVE CHANGES, CHALLENGES AND THREATS

Пасека Станіслава Раймондівна

доктор економічних наук, професор,
Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3017-0700>

Семикіна Анна Валеріївна

кандидат економічних наук, підприємець
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0919-7623>

Pasieka Stanislava

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy Cherkasy

Semykina Anna

Стаття присвячена дослідженню соціально-трудового потенціалу регіону. Розкрито еволюцію наукових підходів до вивчення соціально-трудового потенціалу регіону, його сутність, компонентний склад, основи методології дослідження. Систематизовано фактори, що впливають на формування соціально-трудового потенціалу регіону в умовах інноваційних змін, викликів та загроз, зокрема в контексті війни в Україні, яка зумовлює серйозні загрози, що суттєво впливають на формування та використання соціально-трудового потенціалу регіонів. З'ясовано сутність змін та адаптації методології дослідження до реалій війни. Запропоновано методологічний підхід до розробки стратегії розвитку соціально-трудового потенціалу регіону Черкащини у післявоєнний період. Розкрито перспективи розвитку методології дослідження соціально-трудового потенціалу регіону після війни.

Ключові слова: соціально-трудовий потенціал регіону, методологія, формування, інноваційні зміни, виклики, загрози, війна, чинники, стратегія, перспективи.

Modern conditions, characterized by rapid innovative changes, numerous challenges, and serious threats, especially in the context of the war in Ukraine, significantly affect the formation and use of the socio-labor potential of the regions. Existing research methodologies in this area often do not sufficiently take into account the complex effect of these factors. This necessitates their improvement for an adequate assessment and prediction of the development of the socio-labor potential of the regions in the new realities. The aim of the article is to reveal the methodological aspects of researching the socio-labor potential of the region in the context of modern innovative changes, challenges and threats. The evolution of scientific approaches to the study of the socio-labor potential of regions has been analyzed, which reflects a gradual transition from descriptive to complex, systemic and interdisciplinary analysis. A definition of the socio-labor potential of the region is proposed: it is an integral set of opportunities of the region's human resources that can be used and developed in the process of labor (economic) activity and social interaction under the influence of internal and external conditions. The component composition of the socio-labor potential of the region, the key influencing factors that affect its formation and use in the context of innovative changes, challenges and threats are revealed. The essence of the research methodology of the socio-labor potential of the region as a complex system of scientific principles, approaches, methods and tools used for a comprehensive study, analysis, evaluation and forecasting of the development of human resources within a specific region is highlighted. It is determined that currently there is a process of changes and adaptation of the methodology to the realities of the war. A methodological approach to the development of a strategy for the development of the

socio-labor potential of the region in the post-war period is proposed, which can serve as a guide for the development of specific strategies and programs for the development of the socio-labor potential of the Cherkasy region and other regions of Ukraine.

Keywords: socio-labor potential of the region, methodology, formation, innovative changes, challenges, threats, war, factors, strategy, prospects.

Постановка проблеми. Сучасні умови, що характеризуються швидкими інноваційними змінами, численними викликами (демографічними, економічними, соціальними) та серйозними загрозами, особливо в контексті війни в Україні, суттєво впливають на формування та використання соціально-трудового потенціалу регіонів (СТПР). Існуючі методології дослідження в цій сфері часто недостатньо враховують комплексну дію зазначених факторів, що зумовлює необхідність їх удосконалення для адекватної оцінки та прогнозування розвитку соціально-трудового потенціалу регіонів в нових реаліях. Це зумовлює необхідність перегляду та оновлення методологічних засад дослідження СТПР для урахування впливу інноваційних змін, викликів та загроз.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню сукупності різноманітних аспектів соціально-трудового потенціалу присвятили увагу В. П. Антонюк, О. І. Амоша, В. В. Близнюк, Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, О. А. Дороніна, М. І. Долішній, С. М. Злупко, А. М. Колот, Т. А. Костишина, Е. М. Лібанова, Л. С. Лісогор, О. Ф. Новікова, І. Л. Петрова, У. Я. Садова, Л. К. Семів, М. В. Семикіна, Л. В. Шаульська та інші українські вчені. Аналіз наукової літератури показав, що останніми роками дослідження соціально-трудового потенціалу переважно зосереджуються на кількісних показниках (демографія, зайнятість) і не повною мірою враховують якісні характеристики, такі, як адаптивність, креативність, цифрові навички, а також вплив новітніх технологій та глобальних викликів, зокрема війни. Недостатньо дослідженими залишаються методологічні аспекти формування та розвитку СТПР в умовах високої невизначеності, спричиненої війною та швидкими технологічними змінами. Таким чином, у сфері дослідження СТПР існує потреба у вдосконаленні методологічних підходів з урахуванням сучасних реалій для більш ефективного формування стратегії регіонального розвитку та відновлення.

Метою статті є розкриття методологічних аспектів дослідження соціально-трудового потенціалу регіону (СТПР) в умовах сучас-

них інноваційних змін, викликів та загроз. Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- розкрити еволюцію наукових підходів до вивчення соціально-трудового потенціалу регіону та охарактеризувати сутність методології його дослідження;
- запропонувати авторське визначення СТПР та охарактеризувати підхід до розуміння його компонентного складу;
- визначити ключові фактори, що впливають на формування та використання СТПР в умовах інноваційних змін, викликів та загроз;
- з'ясувати, як змінюється та адаптується методологія дослідження СТПР в умовах війни; визначити перспективи її розвитку після війни.

Викладення основного матеріалу дослідження. Економічні втрати, соціальна напруга, політична нестабільність, глобальні та військові загрози, – все це створює серйозні виклики для розвитку людства. Невикористаний або частково використаний людський потенціал є не лише втратою можливостей у соціально-орієнтованому розвитку економіки на тлі цифровізації, але й загрожує соціальній єдності та досягнутим результатам. Категорія соціально-трудового потенціалу дозволяє виявити потенціал окремих осіб, груп людей, населення та синергію, що виникає в процесі соціальних відносин [1]. Особливо важливим є дослідження соціально-трудового потенціалу на регіональному рівні, оскільки це дає можливість більш детально проаналізувати проблеми та перспективи формування й використання в економіці людських здібностей до праці в конкретних умовах природного, економічного та культурного контексту, враховуючи активний вплив соціальних взаємодій [2–6].

Наукові підходи до вивчення соціально-трудового потенціалу пройшли декілька етапів еволюції, кожен з яких характеризувався своїми рисами, ключовими аспектами аналізу, методами дослідження. Пропонуємо таблицю, яка відображає підходи, сучасні тенденції та перспективи розвитку досліджень у цій сфері знань.

Як видно з таблиці, йдеться про перехід від простого опису кількості трудових ресурсів (описовий етап) до комплексного аналізу

Таблиця 1

Еволюція наукових підходів до вивчення соціально-трудового потенціалу регіону (СТПР)

Етап	Характерні риси	Основні підходи	Ключові аспекти аналізу	Методи дослідження
Описовий (до середини XX ст.)	Статичний погляд, акцент на кількості, переважно демографічний аспект	Ресурсний (трудові ресурси)	Чисельність населення, вікова та статева структура, рівень зайнятості, професійна структура розміщення	Статистичний аналіз демографічних даних, переписи населення, картографічні методи
Факторний (середина – кінець XX ст.)	Врахування впливу різних факторів, початок дослідження взаємозв'язків	Факторний, елементи системного	Рівень освіти та кваліфікації, економічні показники (ВВП, рівень доходів), соціальні умови (рівень життя, соціальна інфраструктура), технологічний розвиток	Кореляційний та регресійний аналіз, експертні оцінки, економіко-статистичні методи
Системний (кінець XX – початок XXI ст.)	Комплексний погляд, дослідження взаємодії елементів системи, акцент на людському капіталі	Системний	Людський капітал, соціальний капітал, інституційне середовище, інноваційна активність, якість життя	Системний аналіз, моделювання, сценарний аналіз, SWOT-аналіз, PEST-аналіз
Сучасний (початок XXI ст. – наш час)	Міждисциплінарний підхід, акцент на якості, динаміці та адаптивності, врахування глобальних викликів	Комплексний (поєднання різних підходів), компетентнісний, інноваційний, поведінковий	Креативність, інноваційність, цифрові навички, підприємницький потенціал, мобільність, адаптивність, вплив глобалізації, криз (в т.ч. воєнних)	Великі дані, штучний інтелект, соціологічні опитування (в т.ч. онлайн), якісні методи дослідження (інтерв'ю, фокус-групи), геоінформаційні системи
Перспективний (майбутнє)	Прогнозування та управління розвитком СТПР, акцент на сталому розвитку та соціальній інклюзії	Прогностичний, стратегічний, людино-центричний	Потенціал розвитку, стійкість до криз, соціальна справедливість, якість трудового життя, вплив штучного інтелекту та автоматизації	Методи прогнозування (екстраполяція, аналогії, сценарії), економіко-математичне моделювання, методи стратегічного планування, соціальний моніторинг

Джерел: сформовано автором

якісних характеристик, взаємозв'язків між різними аспектами та впливу зовнішніх факторів (сучасний етап); це свідчить про еволюцію від статичного до динамічного, системного та міждисциплінарного погляду на СТПР. Бачимо, що на ранніх етапах дослідження СТПР здійснювалося переважно в ізоляції від зовніш-

нього середовища, то згодом більш важливого значення набуває врахування впливу різноманітних факторів, таких, як економічні умови, соціальні зміни, інновації, технологічний розвиток, політичні рішення, глобалізація, кризи (зокрема воєнні); сучасний етап характеризується усвідомленням необхідності ана-

лізу СТПР в контексті глобальних викликів та загроз. Також з'являються нові концепції, такі як «людський капітал», «соціальний капітал», «людський розвиток», «креативний клас», «інноваційний потенціал», які розширюють та уточнюють розуміння сутності СТПР. Перспективний етап розвитку досліджень вказує на зміщення фокусу з простого аналізу та опису до прогнозування та стратегічного управління розвитком СТПР, де акцент робиться на стійкості до криз, соціальній інклюзії та впливі новітніх технологій, таких як цифровізація, штучний інтелект, автоматизація, визначенні стратегічних орієнтирів розвитку соціальної політики, майбутнього ринку праці та людського потенціалу.

Справедливо акцентувати увагу на тому, що основи методології дослідження *соціально-трудового потенціалу регіону* були закладені львівською науковою школою [1], яскравими постатями якої стали М. І. Долішній, С. М. Злупко, У. Я. Садова, Л. К. Семів, С. Й. Вовканич, С. О. Цапок та ін. На початку 90-х років ХХ століття Львівське відділення Інституту економіки НАН України (сьогодні Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів) опублікувало знакову працю «Соціально-трудова потенціал: теорія і практика», яка стала фундаментом для подальших досліджень у цій галузі. Саме в цій монографії було запропоновано трактування соціально-трудова потенціалу як трудового потенціалу, що реалізується через систему соціальних умов, факторів та мотивацій, що впливають на виробничу діяльність.

З часом дослідження соціально-трудова потенціалу регіонів продовжили Д. П. Богиня, О. А. Грішнова, М. В. Семікіна, Л. С. Лісогор, О. Ф. Новікова, Л. В. Шаульська, В. П. Антонюк та інші вчені, представники різних наукових шкіл України. Вони зробили вагомий внесок у розвиток методології дослідження з позицій багаторівневого підходу до оцінювання СТПР.

З огляду наукових публікацій останніх років [1–10], можна стверджувати, що в науці поступово сформувалося уявлення про соціально-трудова потенціал регіону як динамічну систему можливостей економічно активного населення, що формується під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників, у т.ч. особистих якостей (здоров'я, моралі, активності, інтелекту, організованості, освіти, культури, професіоналізму, ресурсу робочого часу, мотивацій та інноваційності), та реалізується в процесі соціальної взаємодії з іншими

соціальними групами, зокрема з економічно неактивним населенням.

На початку ХХІ ст. були сформовані засади методології дослідження СТПР, які пропонуємо характеризувати як комплексну систему наукових принципів, підходів, методів та інструментів, що використовуються для всебічного вивчення, аналізу, оцінки та прогнозування розвитку людських ресурсів у межах конкретного регіону.

СТПР є складним багатограним явищем, тому методологія дослідження процесів його формування та розвитку вимагає поєднання низки методологічних підходів та методів з різних галузей знань, таких як економіка, соціологія, демографія, психологія, педагогіка, географія, управління, право та інші. Серед методологічних підходів виокремлюємо як основні: *системний* підхід (розгляд СТПР як цілісної системи взаємопов'язаних елементів); *комплексний* підхід (врахування різних аспектів СТПР); *історичний* підхід (аналіз розвитку СТПР в історичному контексті); *територіальний* підхід (врахування специфіки конкретного регіону); *компетентнісний* підхід. До базових наукових принципів методології дослідження СТПР відносимо: системність, комплексність, об'єктивність, історизм, територіальність, міждисциплінарність, дотримання наукових стандартів та етичних норм.

Глибина та якість вивчення СТПР великою мірою залежить від вибору методів дослідження, що поєднують:

– *кількісні* методи (статистичний аналіз, кореляційний аналіз, регресійний аналіз, дисперсійний аналіз, факторний аналіз, кластерний аналіз, економіко-математичне моделювання, індексний метод);

– *якісні* методи (соціологічні опитування на основі анкетування, інтерв'ю, роботи фокус-груп, експертні опитування, контент-аналіз, case study (аналіз конкретних ситуацій), глибинні інтерв'ю);

– *комбіновані* методи (поєднання кількісних та якісних методів для отримання більш повних та об'єктивних результатів).

З урахуванням предмету і завдань нашого дослідження, пропонуємо авторський підхід до визначення сутності СТПР. *Соціально-трудова потенціал регіону* – це інтегральна сукупність можливостей людських ресурсів регіону, що можуть бути використані та розвинені в процесі трудової (економічної) діяльності та соціальної взаємодії під впливом внутрішніх і зовнішніх умов. Цей потенціал є

Таблиця 2

Методологічні аспекти дослідження СТПР

Етап дослідження	Методи збору інформації	Інструменти дослідження	Джерела інформації	Завдання етапу
1. Попередній аналіз (визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження, формування гіпотез)	Аналіз наукової літератури, нормативних документів, стратегій розвитку регіону. Консультації з експертами.	Бібліографічні бази даних, законодавчі акти, стратегічні документи, опитувальники для експертів.	Наукові концепції, статті, монографії, звіти, офіційні веб-сайти органів влади, експертні оцінки.	Визначення ключових аспектів дослідження, формування теоретичної бази.
2. Збір первинної та вторинної інформації	Статистичні методи, соціологічні опитування (анкетування, інтерв'ю, фокус-групи), аналіз документів, спостереження, експертні оцінки.	Анкети, опитувальники, бланки інтерв'ю, статистичні збірники, бази даних, звіти підприємств, карти, схеми.	Державна служба статистики України, регіональні управління статистики, міністерства та відомства, наукові установи, підприємства, ЗМІ, соціологічні центри.	Отримання даних про кількісні та якісні характеристики СТПР.
3. Обробка та аналіз даних	Статистичний аналіз (описова статистика, кореляційний аналіз, регресійний аналіз), SWOT-аналіз, PEST-аналіз, контент-аналіз, моделювання, методи штучного інтелекту.	Програмне забезпечення для статистичного аналізу (SPSS, R, Excel), програмне забезпечення для аналізу якісних даних (NVivo, Atlas.ti), геоінформаційні системи (ArcGIS, QGIS).	Отримані первинні та вторинні дані, результати експертних оцінок.	Виявлення закономірностей, тенденцій, факторів впливу на СТПР.
4. Інтерпретація результатів та формування висновків	Аналіз отриманих результатів, порівняння з гіпотезами, узагальнення, формулювання висновків та рекомендацій.	Аналітичні звіти, таблиці, графіки, діаграми, карти.	Результати аналізу даних, наукова література, експертні оцінки.	Формулювання науково обґрунтованих висновків та практичних рекомендацій.
5. Розробка практичних рекомендацій та впровадження результатів	Розробка стратегій та програм розвитку СТПР, підготовка аналітичних звітів та рекомендацій для органів влади, бізнесу	Стратегічні документи, програми розвитку, аналітичні звіти, публікації.	Результати дослідження, наукова література, нормативно-правові акти.	Забезпечення практичного застосування результатів дослід

Джерело: сформовано автором

комплексною характеристикою психофізіологічних, інтелектуальних, професійних та інших якостей людських ресурсів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування та розвитку соціального середовища регіону.

Важливо розуміти, що категорія СТПР не є статичною, якісно-кількісні характеристики СТПР постійно змінюються, оскільки знаходяться під динамічним впливом множини факторів.

В контексті методології дослідження пропонуємо узагальнену *класифікацію ключових факторів*, що впливають на формування та використання соціально-трудоного потенціалу регіону в умовах інноваційних змін, викликів та загроз (зокрема військових):

I. За сферою впливу:

1. Економічні фактори: стан економіки регіону та країни, стан функціонування ринку праці, інноваційна активність.

2. Соціально-демографічні фактори: демографічна ситуація, рівень освіти та кваліфікації, стан здоров'я населення, соціальна інфраструктура, соціальна мобільність та інклюзія, культурні та ментальні фактори.

3. Інноваційно-технологічні фактори: цифровізація та автоматизація; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), впровадження нових технологій у виробництво та управління.

4. Політичні та інституційні фактори: державна політика у сфері розвитку людського потенціалу якості інституцій, регуляторне середовище.

5. Географічні та екологічні фактори: географічне розташування регіону, стан екології.

II. За особливостями впливу в умовах інноваційних змін, викликів та загроз:

– інноваційні зміни (підвищують вимоги до кваліфікації та компетенцій, наявності цифрових навичок, створюють нові можливості для розвитку, але й призводять до структурних змін на ринку праці та необхідності перекваліфікації);

– виклики (посилюють існуючі проблеми, такі. Як дефіцит кадрів, нерівність у доступі до якісної освіти, якісних медичних послуг, соціальна нерівність);

– загрози (особливо війна): спричиняють значні втрати людського капіталу, руйнування інфраструктури, матеріальні збитки, погіршення соціально-економічної ситуації, посилення міграційних процесів.

Взаємодія цих факторів створює складну систему динамічного впливу, яка визначає величину та якість трудового потенціалу регіону.

В сучасних реаліях широкомасштабної війни, особливої уваги потребують такі фактори, як:

– вплив воєнних дій (людські втрати, внутрішня та зовнішня міграція, руйнування інфраструктури, психологічні травми);

– економічна криза (зниження ВВП, інфляція, безробіття, руйнування виробничих зв'язків);

– гостра потреба у відновленні інфраструктури та економіки, створенні нових робо-

чих місць, перекваліфікації та адаптації робочої сили до нових умов;

– необхідність забезпечення соціальної підтримки та реабілітації населення, психологічна допомога, соціальна адаптація, програми підтримки вразливих груп населення.

Методологія дослідження соціально-трудоного потенціалу (СТП) зазнає змін під час війни, адже війна вносить суттєві корективи в усі сфери життя суспільства, зокрема й у формування та використання людського капіталу.

По-перше відбувається зміна пріоритетів та завдань дослідження: якщо у мирний час дослідження СТП було спрямоване на забезпечення сталого розвитку регіону, ефективного використання людських ресурсів, то під час війни акцент зміщується на оцінку збитків, завданих людському капіталу, аналізу міграційних процесів, розробку програм відновлення та підтримки населення, адаптацію до нових умов.

По-друге, під час війни відбувається розширення спектру досліджуваних факторів: до традиційних факторів (демографічні, економічні, освітні) додаються нові, зумовлені війною – безпекові фактори (загроза життю та здоров'ю, мінна небезпека, руйнування соціальної та іншої інфраструктури); психологічні фактори (стрес, тривожність, посттравматичний синдром); міграційні фактори (міжрегіональне внутрішнє переміщення населення, мігранти (біженці від війни), зміна демографічної структури регіонів).

По-третє, має місце вимушена адаптація застосування методів дослідження СТП до реалій війни, оскільки виникає низка складнощів через обмеження доступу до інформації, безпекові обмеження (неможливість проведення досліджень на окупованих територіях або в зонах бойових дій) тощо інформаційну блокаду (обмеження доступу до офіційної статистики, даних військового характеру), міграцію населення (ускладнення збору даних через переміщення значної частини населення). При цьому виникають етичні питання, що стосуються конфіденційності персональної інформації людей.

Для прикладу у таблиці 3 пропонуємо методологічний підхід до розробки стратегії розвитку СТП Черкащини у післявоєнний період.

Запропонований методологічний підхід до розробки стратегії розвитку СТП (табл. 3) може слугувати орієнтиром для розробки конкретних стратегій та програм розвитку соціально-трудоного потенціалу Черкащини та інших регіонів України.

Таблиця 3

**Методологічний підхід до розробки стратегії розвитку
соціально-трудового потенціалу Черкащини у післявоєнний період**

Напрямок стратегії	Пропозиції	Методи реалізації	Очікувані результати
1	2	3	4
I. Оцінка та відновлення людського капіталу	1. Комплексна оцінка втрат СТПР	Аналіз демографічних даних, медичної статистики, даних про зайнятість, соціологічні опитування.	Об'єктивна картина втрат, визначення найбільш постраждалих груп та сфер.
	2. Програми психологічної реабілітації та соціальної адаптації	Створення центрів підтримки, програми переорієнтації для ветеранів та ВПО, врахування потреб різних груп.	Покращення психологічного стану, успішна інтеграція в суспільство та ринок праці.
	3. Система моніторингу стану здоров'я	Регулярні медогляди, програми профілактики та реабілітації, фокус на захворюваннях, пов'язаних з війною.	Раннє виявлення та лікування, покращення загального стану здоров'я.
II. Розвиток ринку праці та економіки	1. Аналіз потреб ринку праці	Опитування роботодавців, аналіз вакансій, прогнозування потреб з урахуванням відновлення та нових галузей.	Визначення пріоритетних напрямів професійної підготовки.
	2. Система професійної підготовки та перекваліфікації	Розробка актуальних освітніх програм, створення центрів підготовки, підтримка неформальної освіти.	Швидка адаптація робочої сили до потреб ринку.
	3. Підтримка підприємництва та самозайнятості	Програми підтримки МСБ, гранти, навчання підприємницьким навичкам.	Створення нових робочих місць, стимулювання економічної активності.
	4. Залучення інвестицій	Створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інфраструктури, підтримка інновацій.	Створення нових робочих місць, розвиток перспективних галузей.
III. Розвиток соціального середовища, інтеграція та соціальна згуртованість	1. Програми інтеграції ВПО	Забезпечення житлом, соціальна підтримка, сприяння працевлаштуванню та адаптації.	Запобігання соціальній ізоляції та конфліктам, успішна інтеграція ВПО.
	2. Розвиток соціальної інфраструктури	Відновлення та модернізація закладів освіти, охорони здоров'я, культури, спорту та соціального обслуговування.	Створення комфортних умов для життя та розвитку.
	3. Підтримка розвитку громадянського суспільства	Створення платформ для діалогу, підтримка громадських ініціатив.	Зміцнення соціальної згуртованості та довіри.
IV. Стратегічні пріоритети для Черкащини	1. Розвиток АПК	Підтримка сільського господарства та переробної промисловості, інновації, створення робочих місць в сільській місцевості.	Підвищення конкурентоспроможності АПК, забезпечення продовольчої безпеки.

Продовження Таблиці 3

1	2	3	4
	2. Розвиток туризму	Використання туристичного потенціалу, створення інфраструктури, розвиток різних видів туризму.	Збільшення туристичного потоку, розвиток місцевої економіки.
	3. Розвиток ІТ-сектору	Створення сприятливих умов для ІТ-компаній, підготовка ІТ-фахівців, розвиток цифрової інфраструктури.	Створення нових високооплачуваних робочих місць, розвиток інноваційної економіки.
	4. Підтримка малого та середнього бізнесу	Створення бізнес-інкубаторів, фінансова підтримка, навчання підприємницьким навичкам.	Збільшення кількості малих та середніх підприємств, створення нових робочих місць.
V. Методологічні аспекти (загальні)	Комплексний підхід, врахування регіональної специфіки, залучення експертів та громадськості, моніторинг та оцінка ефективності.	Поєднання кількісних та якісних методів, аналіз демографічних, економічних та соціальних даних Черкащини, проведення консультацій та громадських обговорень.	Об'єктивні та обґрунтовані стратегії розвитку СТТР, ефективне використання ресурсів.

Джерело: сформовано автором

Перспективи розвитку цієї методології бачимо передусім у комплексному, міждисциплінарному підході, що поєднує кількісні та якісні методи дослідження. Особлива увага має бути приділена оцінці втрат людського капіталу, аналізу міграційних процесів, дослідженню психологічного стану населення та розробці програм соціальної реабілітації. Важливим є також розвиток прогностичних методів, що дозволять передбачати майбутні тенденції розвитку СТТР та розробляти ефективні стратегії управління людськими ресурсами.

Висновки. Розвиток та удосконалення методології дослідження соціально-трудового

потенціалу регіону має розглядатися як ключовий фактор успішного управління людським потенціалом та забезпечення ефективної соціальної взаємодії, особливо в умовах інноваційних змін, викликів та загроз. Методологія дослідження СТТР має стати більш гнучкою та адаптивною до швидких змін та невизначеності повоєнного періоду. Подальші дослідження в цьому напрямі мають бути спрямовані на розробку інтегрованих підходів, що враховують складність та багатоаспектність СТТР, а також на забезпечення практичної спрямованості отриманих результатів для вирішення актуальних проблем регіонального розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Соціально-трудова потенціал: теорія і практика. У двох ч. / Долішній М. І., Злупко С. М. та ін. К.: Наукова думка, 1994. 264 с.
2. Шаульська Л. В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України: Монографія. Донецьк : ІЕП НАН України, 2005. 502 с.
3. Лісогор Л. С., Нестеренко В. В. Формування та реалізація трудового потенціалу регіонів та громад як основа забезпечення їх сталого розвитку. *Економіка і організація управління*. 2020. № 2 (38). С. 20–30. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/9377>
4. Грішнова О. А. Людський, інтелектуальний і соціальний капітал України: сутність, взаємозв'язок, оцінка, напрями розвитку. *Соціально-трудова відносини: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2014_1_5.

5. Гончар О. І., Мокренко Д. С. Формування трудового потенціалу в сучасних умовах господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2014. № 2. Т. 2. С. 78–80.
6. Пасека С. Р. Соціально-трудоий потенціал регіону: теорія і практика розвитку: Монографія. Черкаси : ІнтролігаТОР, 2012. 608 с.
7. Соколенко А. С. Регіональне управління трудовим потенціалом регіону *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2017. № 6, т. 2. С. 76–81.
8. Колот А., Герасименко О., Шевченко А. Нові виклики для теорії та практики людського капіталу в умовах становлення «Індустрії 4.0»: компетентнісний аспект. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-8>
9. Семикіна М. В., Пасека С.Р. Підвищення керованості інноваційним розвитком на основі інтегрального оцінювання соціально-трудоого потенціалу. *Науковий вісник [Буковинського державного фін-економічного університету]*. Економічні науки : зб. наук. пр. 2014. № 27. С. 277–287.
10. Соколенко А. С. Регіональне управління трудовим потенціалом регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2017. № 6(2). С. 76–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2017_6%282%29__15
11. Семикіна М. В., Сікорака В. І., Сікорака І. О. Інноваційні зміни у змісті праці та зайнятості в умовах діджиталізації та руху в ЄС. *Науковий вісник Льотної академії*. Серія: економіка, менеджмент та право: збірник наукових праць. 2023. Вип.8. С. 29–40. URL: <https://fmnzb.sfa.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/5.pdf>

REFERENCE:

1. Socialjno-trudovij potencial: teorija i praktyka. U dvokh ch. / Dolishnij M. I., Zlupko S. M. ta in. KYIV: Naukova dumka, 1994. 264 H.
2. Shaulsjska L. V. (2005) Strateghija rozvytku trudovogho potencialu Ukrainy: Monoghrafija. Donecjk: IEP NAN Ukrainy, 502 p.
3. Lisoghor L. S., Nesterenko V. V. (2020) Formuvannja ta realizacija trudovogho potencialu rehioniv ta ghromad jak osnova zabezpechennja jikh stalogho rozvytku. *Ekonomika i orghanizacija upravlinnja*, no. 2 (38), pp. 20–30. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/9377>
4. Ghrishnova O. A. (2014) Ljudsjkyj, intelektualnjyj i socialnjyj kapital Ukrainy: sutnistj, vzajemov'jazok, ocinka, naprjamy rozvytku. *Socialjno-trudovi vidnosyny: teorija ta praktyka*, no. 1, pp. 34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stvttp_2014_1_5.
5. Ghonchar O. I., Mokrenko D. S. (2014) Formuvannja trudovogho potencialu v suchasnykh umovakh ghospodarjuvannja. *Visnyk Khmeljnycjkogho nacionaljnogho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 2. Т. 2, pp. 78–80.
6. Paseka S. R. (2012) Socialjno-trudovij potencial rehionu: teorija i praktyka rozvytku: Monoghrafija. Cherkasy : IntrolighaTOR, 608 p.
7. Sokolenko A. S. (2017) Reghionaljne upravlinnja trudovym potencialom rehionu *Visnyk Khmeljnycjkogho nacionaljnogho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 6, t. 2, pp. 76–81.